

Bazar, 13 iyul 1919-cu il, nömrə 223

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səhəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 14 şəvvalül-mükkərrəm sənə 1337. 13 təmmuz 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rubla, 2 aylığı 60 rubla, 3 aylığı 90 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rubla, 2 aylığı 70 rubla, 3 aylığı 100 rubla. Elan fiat: birinci səhifədə sətri 5 rubla, axırncı səhifədə sətri 4 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rubla.

Hökumət Teatrosunda

Axşam tamaşası

OPERETTA

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy

Qardaşlarının

Müdiriyyəti

Yekşənbə [bazar] günü,

şəvvalül-mükkərrəm ayının 14-də (iyul ayının 13-də 1919-cu ildə) şükuhlu [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır

Üzeyir bəyin

"O olmasın, bu olsun"

operası.

Biletlər indidən teatronun kassasında satılmaqdadır.

Tamaşa başlanacaq

axşam saat 9-un yarısında.

Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyan "Tərəqqi"-

nin idarəsi bu gündən etibarən açıqdır.

Üzv yazılmaq və məlumat bilmək istəyənlər

zəvat hər gün axşam saat 4-dən 7-dək

"İttihad" mədrəsində (Qubernski 37)

cəmiyyətin idarəsinə müraciət edə bilərlər.

Heyəti-idarə

5424

AZƏRBAYCAN

KAZYONNI PALATASI

Bununla elan edir ki, Azərbaycan Parlamanının 23 iyun 1919-cu ildə təsdiq etdiyi qanuna görə, vergi naloqu və rənlərin mədaxili beş mindən (5000) yuxarı olmayanlar həmin naloqu verməkdən azad edirlər. O şəxslər ki, mədaxilləri 1918-ci ildə beş mindən (5000) yuxarı olmuş, uçastkovı komitələrin vergi naloqu şöbəsinə ərizə verib, 1918-ci ildəki mədaxilləri lazım olan qayda üzrə göstərmələri üçün dəvət olunurlar. Ərizə yazmaq üçün lazım olan vərəqləri Kazyonni Palatada və podatnoy inspektorlardan almaq olar.

T-175

QİSMİ-RƏSMİ

[RƏSMİ HİSSƏ]

Dəmiryol Nəzarətinə

Əmrnamə nömrə 63

29 iyun 1919

İşbu iyunun 24-də 4-cü uçastok mühafizə naçalnikni məlumat almışdır ki, Volodya laqabində sabiq xəfiyyə polis

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

آذربایجان

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

تاریخ: ۱۳ آغوست ۱۹۱۹

"Azərbaycan" qəzetinin 223-cü nömrəsinin 1-ci səhifəsi

agenti məşhur oğru başqa yoldaşları ilə bərabər bir evdən 28 min rublə Nikolay pulları oğurladıqlarına görə polisə əlinə keçməmək üçün gizləni, vağzal binasında dirlər. Dərhal 4-cü uçaştok mühafizə naçalniki müavini Əhmədyanova əmr edilmişdir ki, vağzal binasını mühasirəyə alsın. Nəticədə məzkur [adı çəkilən] Volodya öz yoldaşı Kalantaraşvili ilə bərabər, mühafizə məmurlarının həyatları təhlükədə olmaqla bərabər ittixaz edilən [görülən] ciddi tədbirlər sayəsində həbs edilmişlərdir. Kalantaraşvilidən bir mazer tapançası tutulmuşdur. Tutulan oğrular mühafizə naçalniki müavini Əhmədyanov tərəfindən bəratülqövlə [protokol] yazan Məhəmməd Məhəmmədov və mühafizə məmuru Kazım Bağirovun məiyyəti [məşayiəti] ilə təhərri [axtarış] polisəsinə gətirilmişlərdir.

4-cü uçaştok mühafizə qulluqçuları öz vəzifələrini bu cür sədaqətlə ifa etdiklərindən, xidmət namından onlara razılıq izhar edirəm.

Əmrnamə nömrə 64

29 iyun 1919

5-ci uçaştok mühafizə naçalniki iyunun 23-də 972 nömrəli məktubu ilə Petrovsk [Mahaçqala] əhli İsaq Nasiyev tərəfindən 12 tay tumac dərisi aparmağa icazə almaq üçün Yalama istasyonu mühafizə qulluqçuları Mirkazım Babayevə və Abdulla Hüseynova hər birinə 2 min rublə olaraq verdiyi 4 min rublə rüşvəti mənə göndərmişdir. Məzkur [deyilən] mühafizə qulluqçuları həman dəriləri tutub, aldıkları rüşvəti də naçalnikə verdikləri, bu surətlə də mühafizə qulluqçuları Ba-

bayev və Hüseynov öz vəzifələrini bu cür sədaqətlə ifa etdiklərindən xidmət namından onlara razılıq izhar edib onların hər birinə 200 rublə bəxşiş verilməsinə icazə verirəm.

Yollar naçalniki mühəndis:

T[eymur bəy] Məlikaslanov

Mühafizə naçalniki əvəzinə:

[Osman] Mirzabəyov

Əmrnamə nömrə 65

30 iyun 1919

Müşahidə edilmişdir ki, mühafizə xidmətçilərindən bir çoxu öz vəziyyətlərindən istifadə edərək sənişinləri, başqa köməksiz adamları, həmçinin tutduqları caniləri döyüb təhqir edirlər. Mühafizə xidmətçilərinin bundan belə bu cür hərəkətlərinə təhəmmül edilməyəcəkdir [dözülməyəcəkdir]. Mühafizə xidmətçiləri Cümhuriyyət vətəndaşlarına əziyyət etmək üçün deyil, bəlkə onların, həmçinin hökumətin mənafeini mühafizə üçün qoyulmuşlardır. Bu – cinayətdə müttəhim edilib mühafizə xidmətçiləri tərəfindən tutulan adamlar, o cümlədən mühüm canilər qanuna görə məhkəmə məmurlarına verilməlidirlər. Məhkəmə məmurları da onlarla qanuna görə rəftar edirlər. Bu cür tutulan adamları dəxi döyüb təhqir etməməlidir. Naçalniklərə, həmçinin onlara tabe olan mühafizə xidmətçilərinə xəbər verirəm ki, hərgah onlardan biri bu əmr elan edilən gündən camaatla nahəmvar [kobud] bir surətdə rəftar edilməkdə, xüsusən adam döyməkdə müttəhim edilsələr, bu cür xidmətçilər dərhal xidmətdən kənar edilməklə bərabər, məhkəməyə veriləcəkdir.

lərdir. Özlərini təmizə çıxarmaqdan ötrü heç bir ərzi-hal [ərizə, müraciət] tərəfimdən qəbul edilməyəcəkdir.

Azərbaycan Dəmiryolları

idarəsinin mühafizə naçalniki:

[Xanbaba bəy] Sədrəddinbəyov

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

7 iyul iclası

(keçən nömrədən mabəd)

Qarabəyli Qarabəy - (ittihad) *(Qarabəy hadisəti [hadisələri] haqqında məruzəsinə davam edir.)*

Ayın 5-də şəhərdə atışma sakit olub, hərdən bir güllə atılmaqda ikən, saat 12 radələrində Qaybalı adlı erməni kəndinə hücum edilmişdir. Məzkur [adı çəkilən] kənd 60-65 tüstü [ev] ermənidən və 15-ə qədər tüstü müsəlmandan ibarətdir. Şəhərin 3-4 verst cənub-qərbində bir dərədə vaqedir. Kənd general-qubernatorun evindən görülməyir. Həman kəndin müsəlman əhalisi qabaqkı binizamlıqlar əsnasında kənddən qovulub evləri yandırılmış olduğundan şimdiki orada müsəlman olmayır.

Qaybalı kəndinin müsəlman əhalisi oranın yaxınlığındakı 7-8 kənddən ibarət Xəlifəlilərə köçmüşdür. Görünür ki, şəhərdə atışma başlandıqda məzkur kəndlərin əhalisi şəhərə köməyə, yəni bəlkə də qarətə gəlmək istəmişdir. (Özləri deyirlər müsəlman qardaşlarına köməyə gəlmişlər.) Yolda Qaybalı kəndinə hücum etmişlərdir.

Şəhərin bundan xəbəri olmamış. Ancaq saat 12-1-də şəhərdən və qubernatorun evindən görmüşlər ki, dərədən tüstü çıxır. Şəhərdə müxtəlif şeyiələr dövrən edirmiş. Çox danışırlarmış ki, ətraf erməni kəndlərindən şəhərin üstünə böyük qüvvə gəlir.

Ordumuzun ərkani-hərbi [qəragahı] iqamət edən [yerləşən] Xankəndindən də general-qubernatora bu məzmununda xəbər verilmişdir. Ümumiyyətlə şəhərin ətrafında vüqu bulmaqda olan hadisə haqqında ibtidada heç kəsə doğru bir şey məlum deyilmiş. Böylə şeyiələrin intişarından [yayılməsindən] dolayı general-qubernator hər növ ehtimala qarşı hazır olmaq məcburiyyətində bulduğundan, Xankənddəki qoşun heç yerə göndərilə və dağıdıla bilməzdi.

Tüstü görükdükdən və ingilis heyəti vasitəsilə erməni mənaibeyindən [mənbələrindən] Qaybalıya hücum edildiyi xəbəri alındıqdan sonra general-qubernator əhvalı öyrənmək və hadisəni yatırmaq üçün oraya adam göndərilməsi haqqında binagüzarlıq etmişdir [sərəncam vermişdir]. Fəqət şəhərdəki erməni sənqərlərindən yol gülləyə basıldığından general-qubernatorun adamları yaxın yol ilə gedə bilməyib, Xankəndi təriqi [yolu] ilə 12-13 verstlik dolama yol ilə getməyə məcbur olmuşlardır. Fəqət məhəllinə [yerinə] vaxtında çatmamışlardır. Çünki kəndin üstünə gəlmiş olan külli miqdarlı müsəlman 3-4 saat içində kəndi işğal və talan edərək evləri yandırmış və əllərinə düşən erməniləri tamamilə qırılmışlardır. General-qubernatorun adamları ilə Xankəndindən zabit Əli bəyin komandası altında göndərilmiş olan əsgərlər daha

kəndə bir kömək edə bilməyərək ancaq kollarda gizlənmiş və qaçmış olan 57 erməniyi yığıb Xankəndinə, oradan da general-qubernatorun yanına gətirə bilməmişlərdir. Burada həman ermənilərə yemək-ichmək verib, sonra da ermənistana [Şuşanın ermənilər yaşayan hissəsinə] yola salmışlardır. (Bunu mütəzərrir olan [zərər çəkən] ermənilər dəxi təyid [təsdiq] edirlər.) Gərək general-qubernator, gərəksə Xankəndindəki əsgərlər Qaybaliya ondan artıq kömək edə bilməzlərdir.

Ayın 6-da şəhərin 30-35 verstliyində bulunan uzaq kəndlərdən külli miqdarda kürd dəstələri şəhərə gəlmək istəmiş, fəqət general-qubernatorun əmri ilə şəhərə buraxılmayaraq dayandırılmışlardır.

Kürdlər Qaybalının, ya sair erməni kəndlərinin dağıdılmasında iştirak edə bilməzlərdir. Yaxın kəndlərdən yığılmış olan dəstələr şəhərin altındakı Daşaltı, Daşkənd və sair erməni kəndlərini dağıtmaq istəmişlərsə də, general-qubernator onların müqabilinə qoşun və pulemyot göndərərək qayıdib getmələrini əmr etmiş və qoşuna əmr etmişdir ki, əgər öz xahişləri ilə qayıdib getməsələr, pulemyot atəşi ilə qovsunlar.

Bu surətlə, ayın 5-də şəhərdə atışma davam edərək, hökumətin ətrafdan bixəbər olduğundan bilistifadə [istifadə edərək] kəndlərə hücum edən dəstələr[in] dağıda bilmədikləri kəndlər tamamilə mühafizə edilmiş və salamat qalmışlardır.

Bir də həman dəstələr Kərkicahan adlı erməni kəndini yandırmış, dağıtmışlardır. Kərkicahanın əhalisi qabaqcadan Xankəndinə aparılmış və orada Azərbaycan qoşununun mühafizəsi altında qal-

mışdır. Çünki Xankəndi əsgərlərindən Kərkicahana az bir miqdarda mühafizə əsgəri verilmiş imiş. Əsgərlər özlərinin az olduqlarını və şayəd kəndə böyük bir dəstə hücum edərsə müqavimət göstərə bilməyəcəyini dərkə, qabaqcadan ermənilərə təklif etmişlər ki, şeylərini qonşu müsəlmanlara əmanət verərək (həman kəndin əhalisi qarışıq olub, həm erməni var, həm müsəlman) özləri qorxusuz bir yerə köçsünlər. Bunlardan əlavə, 15 tüstüdən ibarət olan Bəhlul adlı digər bir erməni kəndi də yandırılmışdır. Fəqət burada əsla insan tələfatı olmamışdır. Çünki əhalisi davadan qabaq yaxın erməni kəndlərinə köçmüş imiş.

Miqdarı 3000-dən ziyadə olan kürdlər şəhərə buraxılmayıb, 18 verstlikdə Mıxtökən adlı dağda dayandırılmışlardır. Ancaq 50-60 nəfəri ayın 6-da şəhərə girmiş, lakin onlar da tezliklə şəhərdən çıxarılmışlardır. Görünür ki, kürdlər heç müsədimədə [toqquşmada] iştirak etməmişlərdir, çünki davalardan və talandan sonra gəlib çıxmışlardır. Bu davalarda kürdlərin iştirak etmədiklərinə çox dəlillər vardır. Əzcümlə [o cümlədən] burası var ki, Daşkənd qabağında 4 müsəlman öldürülmüşdür, bunlardan heç biri kürd deyil, yaxın kəndlərin əhalisindən imiş.

Kürdlərin ancaq ayın 6-da axşam çağı gəlib çıxdıqları sübut edir ki, hökumət, yainki yerli camaat qabaqcadan kürdlərə xəbər verməmiş və kömək istəməmişlərdir. Çünki o halda kürdlər əhvaldan xəbərdar olaraq tez bir zamanda cəmləşib şəhər üzərinə gedə bilərlərdir. İstər atlı, istər piyada, kürdlər üçün yığılmaq, cəm olmaq şəhərə yollanmaq öylə ağır bir şey deyildir. Bir şey oldumu tufəngini

götürüb, atını minib avtomobil sürəti ilə müəyyən yerə gələcəkdir. Piyadaları da atlı qədər cəld gəlirlər.

Qaybalı kəndi Xankəndinin 5-6 verstliyindədir və oradan görükməyir. Bu iki kəndin arasında bir dağ var. Kərkicahan kəndinin də əhalisi qabaqcadan Xankəndinə daşınmış olduğundan, qoşun boş Kərkicahana o qədər diqqət verəmməzdi. Bilxassə Xankəndində öylə bir qüvvə saxlamaq lazım gəlirdi ki, şayəd ərkani-hərbə hücum və yolu kəsməyə sui-qəsd ediləcək olarsa, müdafiəyə qadir olsun. Hücum icrası və yolun kəsilməsi isə ehtimal daxilində idi. Ona görədir ki, Xankəndindəki az miqdarlı qoşun uzaqdakı kəndlərin müdafiəsi üçün heç vaxt dəstələr ayıra bilməzdi.

Ümumiyyətlə, heyətin əldə edə bildiyi məlumat əsası ilə denilə bilər ki, təqribən Qarabağ hadisəti bundan ibarətdir. Müəssif [təəssüflü] hadisənin səbəbi bütün Qarabağ və xüsusən Şuşa şəhərinin məruz qalmış və qalmaqda olduğu belə qeyri-adi vəziyyətdir. Orada iki hökumət vardı. Şəhərin erməni qismi, erməni kəndləri və ümum erməni dairələrini Erməni Milli Şurası idarə edirdi. Müsəlman hissələri isə, çoxdan bəri öz bəyannaməsi ilə Sülh Konfransının qararınadək Qarabağın Azərbaycan Hökumətinə tabe olmalı olduğunu bizə də, ermənilərə də elan etmiş olan İngiltərə Komandanlığının rızası ilə Azərbaycan Hökuməti tərəfindən təyin edilmiş general-qubernator tərəfindən idarə edilirdi. Naxçıvanı və İrəvan quberniyasının sair uyezdlərini və Qars oblastını erməni hökuməti təhti-idarəsinə [tabeliyinə] verib də o yerlərə erməni qoşunu sövq et-

miş olan İngiltərə Komandanlığı, bu vaxtadək Qarabağ haqqındakı vədinə əməl etməmişdir. General-qubernatorun məhəlli-iqaməti [yerləşdiyi yer] olan Şuşa şəhərinin yarısı Azərbaycan Hökumətini qəbul etməyərək, hətta qulluq işi üçün ermənistana [şəhərin ermənilər yaşayan hissəsinə] gedən əsgərlərin silahını alırdılar. Qarabağı Ermənistana ilhaq etmək [birləşdirmək] xəyalında olan erməni hökumətinin məqsədinə xidmət edən əşqiya [quldur] dəstəsi əlindən yollar rahat və salamat deyildi. Müsəlmanlarla məskun olan bəzi dairələrin bütün dünyadan əlaqəsi kəsildi. Baş şose yolunda müsəfirlərə hücum edilir, gəlib-gedənlər atəşə tutulur, fürsət məqamında erməni əlinə düşən müsəlmanlar 7-9 nəfərlik dəstələrlə qeyb olurdular. Kəndlərdən Şuşa şəhərinə müsəlləh [silahlı] erməni əşqiya dəstələri gələrək ermənistanda həyatı öz təsərrüflərinə [idarələrinə] alır, dinc əhalini dəhşətlərə salır və müsəlmanlara etdikləri zülüm və cəfadən məsul olmayırdılar. Azərbaycan Hökumət nümayəndəsi bu ya o cinayətin müqəssirlərini tələblə müraciət etdikdə ingilislər vədlər verib ancaq müxtəlif təsvirlərlə iktifa [kifayət] edirdi. Halbuki eyni zamanda müsəlmanlar heyətin fəaliyyətsizliyindən narazı qalaraq həyəcana gəlir, həyat və əmlakının təmin olunmasını öz hökumətindən tələb edirlərdir. Buna görə, şəhər ətrafında gəzib dolaşmaqda olan müsəlləh erməni əşqiyasını şəhərə buraxmamaq və Qarabağın üç qəzasının on minlərcə köçərilərinə rahat gəlib keçməyi təmin qəsdilə general-qubernator şəhər və yollar üzərində hökmfərma olan [hakim mövqə tutan] iki mövqeyi işğal etməyi lazım bil-

mişdir. Eyni zamanda xəzinə ilə post-teleqraf idarəsini ermənistandan müsəlmanistana köçürmüşdür.

Gərək müsəlmanların, gərəksə ermənilərin və rus zabitlərinin verdikləri məlumat göstərir ki, bizim hökuməti Qarabağ hadisəsini qabaqcadan hazırlamaqla təqsirləndirmək olmaz. Hətta müsəlmanlar hökumətdən çox narazıdırlar ki, hadisəyə çox loyallı nəzərlə baxıb erməniləri müdafiə edir. Müsəlmanlar asudə yaşamaq imkanından məhrum olaraq və ermənilərin də onlara qarşı təcavüzkarənə hərəkətini bilərək hökumət nümayəndəsinin tədbirlərindən narazı qalırlar. Müsəlmanlar hətta ermənilərə ərzaq satmaq istəməyirlər. Çünki ermənilər Azərbaycan Hökumətini qəbul etmədikləri halda, külli miqdarda ərzaq alıb hökumət və camaat əleyhinə işləyən əşqiyyə [quldur] dəstələrini saxlayırlar. Bununla da bir yandan təcavüzkar ünsürə müzahirət [yardım] edir, digər tərəfdən də ərzağın bahalaşmasına bais olurlar.

General-qubernator erməniləri boykot etməmişdir. Bu xüsusda nə şifahi, nə təhriri [yazılı] əmr verilmişdir. Fəqət icbari tədbir [tədbirlər] olmaq üzrə əhalinin özü elan etdiyi boykota mane də olmamışdır. Boykotdan qabaq ermənilər baha qiymətlə çox mal almışlar. Amma ondan sonra, Qarabağdan taxıl ixracı mən [qadağan] edilmiş və ermənilərə taxıl az miqdarda buraxılmışdır.

Ermənilər miyanında [arasında] yepiskop Vağan (baş ruhani), Qriqori Kalantarov (səbiq Bələdiyyə rəisi), Ruben Şahnazarov (edadiyyə müəllimi) kimi möhtərəm zəvat [şəxslər] qəti surətdə bəyan edirlər ki, Şuşa hadisəsinə səbəb və bais

general-qubernator deyildir. Onlar ancaq deyirlər ki, general-qubernator Qarabağı Azərbaycana tabe etmək qəsdinə öz qüvvəsini göstərmək, ya müqavimətin önünü almaq üçün bir nümayiş əmələ gətirmək istəmiş ola bilər. Fəqət bu iş bir nümayiş olsa da, yalnız ermənilər haqqında deyil, müsəlmanların da cəlini çəkmək üçündür. Heç bir təcavüzə məhəl [yer] buraxmamaq bərsində verilmiş olan bir çox əmrnamələr dəxi bunu isbat edirlər.

Bunlardan əlavə, Qarabağ yollarında bütün mal və heyvan ilə on minlərcə silahsız köçərilər bulunduğu və dava günü müsəlmanların körpə uşaqlarının həpsi ermənistana məktəbə getdikləri aydın göstərir ki, general-qubernatorun dava eyləmək, ya ixtilaf çıxarmaq fikri yox imiş. Əgər böylə fikri olsaydı, barı uşaqları məktəbə buraxmazdılar.

Bizim orduda xidmət etməklə vicdanlarını da bizə satmamış olduqları yaxşı məlum olan rus zabitlərinin də göstərdiyindən anlaşılır ki, general-qubernatorun bütün fəaliyyəti ancaq əhalinin həyat və əmlakını təmin uğrunda sırf hüquqi və qanuni tədbirlərdən ibarət olmuşdur. Əlimizdə olan bütün dəlillər bunu isbat edir.

Fəqət general-qubernatorun böylə qanuni tədbirləri və yuxarıda zikr olunan nöqtələrin işğalı erməni başçıların irticasına bais olmuşdur. Onlar qoşun müqabilinə müsəlləh qüvvə ilə çıxmağı qararlaşdırmışlardır və nəticədə müəssif [təəssüflü] hadisə baş verərək Qaybalı, Kərkicahan və Bəhlul kəndləri mütəzərrir olmuşdur [ziyan çəkmişdir]. (Kərkicahan və Bəhlul kəndlərində tələfat ol-

mamışdır, Qaybalıda isə tələfat olmuşdur, amma hesabı məlum deyildir, çün qaçıb salamat qurtaranlar dəxi var, bunların da miqdarı təyin edilməmişdir.) General-qubernatorun hərəkəti hökuməti möhkəmləşdirmək və əhalinin rifahi-həlini təmin etmək üçün icra olunmuş sırf zəbtəyyə tədbirindən [asayiş tədbirlərindən] ibarət olmuşdur.

Heç kəs və əzcümlə [o cümlədən] general-qubernator heç vaxt təsəvvür edə bilməzdi ki, bəzi ağılsızlar böyük əsgəri və mülki qüvvələrə müqavimət edib atışmaya girişəcək və nəticədə 1 əsgər ölüb 5 nəfəri yaralanacaq və burası bir qığılcım olub alovlandıracaqdır. General-qubernator bu ya o qanuni tədbirlər görə bilmək üçün özünü lazımcı güclü hesab edirdi. Böylə yanğın əmələ gələcəyini heç təsəvvür etməz, fikrinə gətirməzdi. Hətta gətirmək istəməzdi. Çünki o zaman şəhər təriqi [yolu] ilə köçərilər bütün mal-heyvanları ilə gedirdi və onlar hər iki tərəfdən ermənilər tərəfindən atəşə tutularaq böyük xəsarətlərə düşər ola bilirdi. Buna görə, ağına gəlməzdi ki, şəhər hadisəsini bilərək ətraf kəndlərdən müsəlmanlar şəhərə hücum edib, yolda da erməni kəndlərini məhv edərlər, yəni uzaq kəndlərdən minlərcə kürd (həmişə etdikləri kimi) müsəlman qaradaşlarının köməyinə gələcəkdir, tainki, əvvəla bunların önünü almaq, sonra da kənardakı talanı təsviyə etmək [aradan qaldırmaq] üçün tədbirlər görüldü idi.

Xankəndində duran əsgəri qüvvələr dəxi erməni kəndlərinin xilasını üçün geniş tədbir görə bilməzlər. Çünki əvvəla hadisə haqqında vaxtılı-vaxtımda məlumat alammayırdı, saniyə [ikincisi] də

Xankəndinə və şəhərə böyük erməni dəstələri hücumu haqqında şayə olan [yayılan] müxtəlif xəbərlər onları vadar etmişdir ki, ehtimal daxilində olmaq üzrə bu hadisə böyük bir davaya mübəddəl olduğu [çevrildi] təqdirdə hiss ediləcək bir qüvvə olmaq üzrə hazır dursunlar.

Davanın üçüncü günü şəhər ətrafına gəlmiş olan 3000 kürd məsələsinə gəlincə, general-qubernatora hadisəni qabaqca bilərək onları dəvət etmək lazım deyildi. (Hətta general-qubernator hadisəni qabaqca görməz və görmək istəməzdi.) Onlar şəhər hadisəni haqqında kənardan xəbərdar olaraq yığılıb gələ bilər. Çünki şəhərdən o kəndlərə 30-35 verstdir.

Bu surətlə biz təkid edirik ki, general-qubernatorun qabaqcadan düşünülüş, təyin edilmiş talan planı yox imiş. Ancaq qanlı müsadimə [toqquşma] və müqavimət imkanını təsəvvür belə etməyərək böyük gücünü nümayiş etdirməklə ən sülhcuyənə [sülhpərvər] bir surətdə əhali və köçərilərin rahatını təmin və Azərbaycan Hökumətini tətbiq və təşmil [şamil etmək] arzusunda imiş.

General-qubernator erməniləri hifz etmək üçün hər növ əldə olan tədbirləri görmüş və hər vəsilə [vasitə] ilə çalışmışdır və qoymamışdır ki, Yevlaxdan başlamış Şuşayadək bütün erməni dairələri tamamilə məhv olsun. Halbuki binəgüzarlığında olan qüvvə ilə bunu etmək pək asan idi. Bu həqiqəti ermənilər özləri də etiraf edirlər və onlardan heç birisi general-qubernatoru sui-niyyətlə və müntəzəm erməniləri məhv etmək fikri ilə ittiham etməyirlər. Bitərəf, xüsusi məqsədə xidmət etməyən, Ararat siyasətçiləri

məbuduna tabe olmayan möhtərəm ermənilər (məsələn, yepiskop Vağan, 11 il qlava olmuş Kalantarov və daşnak məktəbinə mənsub olmayan ciddi siyasi xadimlərdən Şahnazarov) dəxi öz səmimi və düzgün bəyanatlarında bu əmri [iş] qəti surətdə təyid [doğrulamış] və təsdiq etmişlərdir.

Hər kəs bu dəlil və sübutlara diqqət versə anlar ki, çalışqan, iş bilən, ermənilərə qarşı xeyirxah, bütün Qarabağ müsəlmanlarının ehtiram və təziminə məzhər [nail] olub, Qarabağda az zaman xidmət etməklə həyatı təcdid [bərpa] etmiş, hər şeyi qaydaya salmış olan general-qubernator əleyhinə necə murdar, çirkli yalanlar, iftiralar söylənir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Xarkov və Vladıqafqaz altında

Şimali Qafqaziyadan varid olmuş [gəlmiş] bir zat Vladıqafqaz və Petrovsk [Maçaçqala] şəhərlərində bu cür bəyannamələrin yapışdırıldığını söyləyir:

İyul ayının 8-də sövqülceyş [strateji] nöqtəyi-nəzəri ilə Dabravol ordusu tərəfindən Xarkov şəhəri tərk edilmişdir. Qoşunlarımız Merefa mövqifi [stansiyası] yaxınlığında əvvəlcə hazırlanmış səngərlərə çəkdirilmişlər. Kolçak xəttindən azad olan Şura qoşunları bütün cənub xəttində həmləyə keçmişlərdir. İnquşların arasında osetin və ruslar da vardır. Qroznıya və Vladıqafqaza yürüş etmişlərdir. Bu yerlərdə dabravollarla qızğın müharibə davam edir. Yekaterinoslav [Dnepr] və Belqorod səmtində xətti-hərb çox uzan-

dığı üçün qoşunlarımızı bir yerə cəmləşdiririk.

Petroqraddın hali

Stokholm - Petroqraddan xəbər verilir ki, orada idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [fövqəladə hərbi rejim] elan ediləndir. Restoran, kinematoqraflar və sair təfərrücgahlar [əyləncə yerləri] bağlanmışdır. Casusluq dəhşətli hal kəsb etmişdir [hal almışdır].

Zinoviyev nitq irad edərkən [söyləyərkən] demişdir: Yalnız burjuaziyani deyil, proletariati təqib etməlidirlər. Çünki əksinqilabçılar getdikcə artır.

Flotun bir hissəsi Neva nəhri üzərində dayanmışdır. Zənn edilir ki, hücum edildiyi təqdirdə bu paroxodlar qərq ediləcəkdir ki, düşmən gəmilərinin keçməsinə mane olsunlar. Görünür ki, bolşeviklər Petroqradı müdafiəyə hazırlayırlar.

Petroqradda altında

London - Estonların məlumatında deyilir ki, Qatçina dairəsində müharibə davam edir. Dəmiryolun şimal tərəfində biz 400 nəfər əsir almışıq.

İngiltərədə tətill

Paris - Kömür mədən əməlləri şuraları 8 saatlıq iş vaxtından narazı qalaraq qərar qoymuşlar ki, iyulun 16-dan etibarən əməllər ümumi tətill etməlidirlər. Siyamez Konqresi də eyni qərara gəlmişdir. Birinci zəruri şeylərin bahalandığını Konqre müzakirə edərək bəyan etmişdir ki, Əlcəzirə [Əlcəzair] sahillərində min tonlarla buğdalar çürüyür, külli mal sahilə atılmışdır. Eyni zamanda həmi gəmilər, həmi də dəmiryolları bunları daşımaq üçün iş görməyirlər.

Parisdə tətill

Parisdə tətill edən əməllərin miqdarı artır. Hökumət nümayəndələri ilə əməllə nümayəndələri tətill xüsusunda müsahibədə bulunmuşlardır.

Odessanın işğalı

Bolşeviklərlə mübarizə edən qüvvənin komandanı general [Nikifor] Qriqor-yev xəbər verir ki, qanlı müharibədən sonra onun qoşunları Odessaya daxil olmuşlardır.

* İngiltərə Qafqaziyanın istilasını İtaliyaya vəgüzar etmişdir [tapşırılmışdır]. İtaliyaya bu xüsusda mandat verilmişdir.

İngiltərədə əməllər üsyanı

London - Parça fabrika əməlləri arasında başlanmış olan üsyan Eşton-ander-Layn, Stalibric və Dukinfilde keçmişdir. Güclü dəstələr ki, əksəri arvadlardır, küçələri kəsib evlərin pəncərələrini sındırırlar.

Petroqradda üzərinə hücum

Kopenhagen - Estonlar Şərqi Litvada Dvinyaya keçib Uzeli işğal etmişdirlər.

Çində üsyan

Pekindən iyulun 6-sı tarixi ilə xəbər verilir: Şanton xüsusunda olan Sülh Konfransının qərarı bütün Çin ölkəsində çinlilərin həyəcanına səbəb olmuşdur. Studentlər küçələrdə nitq irad edib əhalini qızıqırırlar. Pekində polis min nəfər studentləri həbs etmişdir. Şanxay və Tyan-szində Çin mağaza və banklar[ı] bağlanmışdır. Bu da studentlərin həbs edilmələrinə qarşı protestodur. Yapon malları-

nın yandırılması davam edir. Bu gün studentlər azad edilmişlərdir.

Türkiyə qoşunları

Fransanın mənbəyi-rəsmiyyəsidən [rəsmi mənbələrindən] alınan məlumata görə, top, pulemyot və sair ləvazimihərbiyyə [hərbi ləvazimat] ilə bərabər türklər Asiyayi-süğraya [Kiçik Asiyaya, Anadoluya] 40 min qoşun yeritmişlər. Əmr alınmışdır ki, Ənvər paşanı bu qoşunların komandanlığı[nı] qəbul etməyə razı etsinlər.

* Kursk şəhər əhalisinin hali möhkəmdir. Ümumi səfərbərlik elan edilmişdir. Şəhər möhkəmləşir. Denikin bandası hücum edəcəyi təqdirdə şəhər əhalisi çıxışa başlayacaqlardır.

Roma - İtaliya matrosları tətill hədəsi ilə tələb etmişlər ki, bolşeviklərlə mübarizədən ötrü Denikin ordusu üçün paroxoda yüklənən silahların yüklənməsi tərk edilsin. İtaliya hökuməti matrosların tələbinə əməll etməyə məcbur olub demişdir ki, silah yüklənən paroxod adı reys ilə səfərə gedəcək, Dabravol ordusu üçün silah göndərilməyəcəkdir. Bu münasibətlə İtaliya sosialistlərinə mənsub olan “Avanti” qəzetəsi yazır ki: Bu göstərir ki, heç bir İtaliya gəmisi rus əhalisini məhv etməyə sərf edilə bilməz.

* Londondan teleqrafla xəbər verilir ki, Kanadada xətti-hərbdən övdət edən [cəbhədən qayıdan] saldatlar üsyan qalxmışlardır. 300 nəfər yaralanan vardır.

Kiyev - Ukraynanın Şura qoşunları müvəffəqiyyətli surətdə Qaliçaya yürüş edir-

lər. Voloçisk səmtində onlar bir neçə qəsəbəni işğal etmişlərdir. Şura qoşunları bu yaxınlarda Cənub cəbhəsində dəxi yürüşə keçəcəkdirlər.

QƏZETƏLƏRDƏN

Erməni teleqraf acentəsi İrəvandan iyulun 8-də xəbər verir ki:

Azərbaycan Hökuməti ilə poçta-teleqraf etilafı şəraiti [razılışması şərtləri] üzrə Ermənistan ilə Gürcüstan arasında saziş hüsula gəlib təsdiq edilmişdir.

* Xidmətçilərin öz xidmətlərindən sui-istifadələrinin təhqiqatı üçün Fövqəladə İstintaq Komissiyası və məhkəmə təşkil edilir.

* “Nor aşxatavor” yazır ki, Novo-Bayezid nahiyəsində şiddətli aclıq hökm-fərmanıdır [hökm sürməkdədir]. Acından ölmək kimi hadisələr kəsbi-şiddət etməkdədir [şiddətlənməkdədir]. Kəndçilər ermənilərin yurdlarını yandırır tələf edərək dəstə ilə Rusiyaya köçürlər. (?)

* “Jamanak” xəbər verir ki, guya ittihad-tərəqqiçilər Parisdə Poqos Nubar paşanın canına müvəffəqiyyətsiz sui-qəsd etmişlərdir. Bədəfkarları [cinayətkarları] erməni gəncləri tutub Fransa hökumətinə təslim etmişlər.

Kilikiya və Fransa

Türkiyə teleqraf acentəliyi Parisdən xəbər verir:

Məhəlli [yerli] qəzetələrdə Mərsindən teleqrafən alınmış bir manifest dərc edilmişdir. Manifestdə Suriya ortodoksları, yunanları, katolikləri, maruniləri, ərəb-

ləri, türkləri, yəhudiləri Kilikiya da Suriya kimi Fransa təhti-himayəsinə [himayəsi altına] veriləcək xəbərindən naşi [ötrü] Fransa bayrağının altına daxil olmaq şadlıqlarını izhar etmişlər. Manifesti fəvqəzəkr [yuxarıda adları çəkilən] tayfaların nümayəndələri imzalamışlar.

Urmiyə qırğını

Urmiyə qırğınında 200 adam yaralanıb, o qədər də öldürülmüşdür. Qırğından qalan əhalinin töküntüsü qəza müdirinin evinə pənah aparmışlar. Onların halı təhlükəlidir. Amerika konsulu İran məmurları ilə Təbrizdən Urmiyəyə azim olmuşdur [yola düşmüşdür]. Onların gəlmək xəbərini eşitcək kürdlər Şərəfxanadan çəkilməmişlərdir. Amerika missioneri Pakrat əsir aparılıbdır.

İran şahı

Xəbər verirlər ki, İran məxlu [taxtdan salınmış] şahı Məhəmmədəli İrana qaayıdıb, Qəzvinə varid olmuşdur [gəlib çatmışdır].

Zaqafqaziya Konfransı

Erməni hökuməti tərəfindən Zaqafqaziya beynəlmiləl konfransına [S.] Araratyan, [N.] Ağabalyan və [Stepan Qriqoryeviç] Mamikonyan nümayəndə intixab edilmişlərdir [seçilmişlər].

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Maarif nazirinin Bakıda açılacaq darülfünun [universitet] üçün hələlik bir milyon manat verilməsi haqqındakı mə-

ruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Hökumət ixtiyarındakı 20 milyon fondan Maarif Nəzarətinə darülfünun xərci hesabına bir milyon manat buraxılsın.

- Maliyyə nazirinin Azərbaycanın şimali hüddudlarında gömrükhana təsisi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Maliyyə nazirinə hal-hazırda belə Azərbaycanın şimali hüddudlarında başqa hüddudlarındakı şərait üzrə gömrük vergisi təyin edilməsi tapşırılsın.

- Maliyyə nazirinin Azərbaycan Bankı mənzilini təmir [tikmək, yaratmaq] üçün əlavə olaraq yüz min rublə təxsis [ayrılması] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

1) 20 milyonluq fondan Maliyyə Nəzarətinə Azərbaycan Bankı mənzili təmiri üçün yüz min rublə buraxılsın.

2) Mənzili təmiredici komisyona lazımı ləvazimat həcz [müsadirə] etmək ixtiyarı verilsin.

- Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] Ermənistanla tranzit müqavilənaməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Ticarət və Sənaye və Ərzaq Nəzarətinə tapşırılsın ki, Bakıdakı Ermənistan nümayəndəsinə tranzit müqavilənaməsinin iki cümhuriyyət Məclisi-Məbusanları tərəfindən təsdiqindən sonra qüvvəyə minəcəyini bildirsin.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Neft sənəət və ticarət[i] işlərində çalışan fəhlələrin müştərək İttifaqı ida-

rəsi Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən məlum etmişdir ki, son vaxtlar ev sahibləri ilə kirayənişin fəhlələrin əlaqəsi gərginləşmişdir. Ev sahibləri fəhlələri nəhayət dərəcədə incitməyə başlamışlardır. Məsələn, Elektrik Cəmiyyəti fəhlələri məlum edirlər ki, bu günlərdə Bibiheybətdə bir çox fəhlələr ailələri ilə bərabər evlərdən çıxarılıb bayıra atılmışlardır. İttifaq rica etmişdir ki, Məsai Nəzarəti lazımı tədabiri ittixaz etsin [tədbirləri görsün].

- Kəsbkarlar [Həmkarlar] İttifaqı Şurası Məsai Nəzarətinə xəbər vermişdir ki, Mətbəəçi Fəhlələr İttifaqının mənzili polis tərəfindən bağlanaraq, İttifaqın sədrini də həbs etmək üçün axtarırlar. Halbuki hökumət tərəfindən kəsbkarlar İttifaqlarına rəsmi surətdə yaşamağa icazə verilmişdir. İttifaq işbu hadisəni başsızlıq adlandırır. Zira İttifaqın əleyhinə heç bir təqsir əldə edilməmişdir. Mənzilin qapanmasından əvvəl polis İttifaqın katibindən “Nabat” qəzetəsinin bir daha nəşr edilməyəcəyinə dair imza istəmişdir. Katib imza vermişdir. Bundan sonra da qəzetə nəşr edilməyir. İttifaq Nəzarətdən qəti surətdə mənzilin açılmasını tələb etmişdir.

- Mexanik və Gəmi Xidmətçiləri İttifaqı idarəsi Rəisi-Vükəlaya [Baş nazirə] müraciətən məlum etmişdir ki, gündəgünə işsiz İttifaq əzasının [üzlərinin] hesabı artmaqdadır. İttifaqın nizamnaməsi mövcubincə [nizamnaməsinə əsasən], İttifaq öz əzasından ötrü başqa-başqa müəssisələrlə etilaf yapmaqla [razılığa gəlməklə] onlar üçün xidmət aramalıdır. Böylə müəssisə hal-hazırda Bakı Hərbi portudur ki, işsiz durur. Port iş salınsa, bir

çox ittifaq əzası orada çalışa biləcəkdir. İttifaq rica etmişdir ki, bu barədə iqtidamda bulunulsun [təşəbbüs göstərsin].

- Qaçqınlar üçün mənsucat [trikotaj] emalatxanaları güşadı [açılması] işlərinə şüru edildiyi [başlandığı] üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Qarabağ general-qubernatoruna müraciətən rica etmişdir ki, Ağdamda olan yunu Nəzarətin ixtiyarına versin. Yun toxucu emalatxanalarında işlənəcəkdir. Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti teleqrafən kəndi müvəkkili Behbudova xəbər vermişdir ki, təcili surətdə emalatxanalar güşadı ilə lazım olacaq xammal almasına şüru etsin. Mal almaq üçün xüsusi komiyaonlar təşkil etmək olar.

- Hal-hazırda taxıl o qədər çoxdur ki, yağmaq belə mümkün deyildir. Böylə gədersə, taxıl bütünlüklə çöldən yığılamaz. Binaənileyh [ona görə], Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti teleqrafən bütün qubernator, qəza qaimməqamları və nahiyə müfəttişlərinə müraciətən rica etmişdir, qaçqınları zəhmət haqqı verməklə taxıl yağmaq işlərinə cəlb etsinlər.

- Mavərayi-bəhri-Xəzərdən [Zakaspıyskdən] böyük qaçqın dəstələri gəlməsi ehtimalı üzərinə onlar üçün “Slon” nam dəyirman təyin edilmişdir. Həman dəyirməndə Hərbiyyə Nəzarət[in]ə məxsus əşya olduğu üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti rica etmişdir ki, təcili surətdə əşya üzərində mühafizə qoyulsun və yaxud siyahı üzrə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə təhvil verilsin.

Ermənistan və müsəlmanlar

Xariciyyə Nəzarəti namına işbu teleqramlar alınmışdır:

Bu gün axşam saat 5-də məlumat alınmışdır ki, iyulun 4-də erməni nizami qoşunları topçu dəstələri ilə Böyük Vedi, Çiyan kəndi, Kələvan, Namaşlı və başqa köyləri mühasirə edərək top atəşinə basmışlardır. Başqa köylərin əhalisi qaçmışsa da, Böyük Vedi və məzkur [adları çəkilən] köylərin əhalisi uşaq və qadınlarla bərabər olduqları halda müdafiə edirlər. Müharibə davam edir.

Böyük Vedi köyü erməni nizami qüvvələri və topçularının təərrüzlərini [hücumlarını] dəf etmişlərdir. Ermənilər böyük tələfat verərək dəmir yoluna doğru ricət etmişlərdir [geri çəkilməşlər]. İrəvana külli surətdə yaralı saldat gətirilmişdir.

Şayiata görə, müsəlmanlar ermənilərdən 2 top, 8 mitralyoz qənimət almışlardır. Yenidən təərrüz etmək üçün qoşun dəstələri hazırlanır. Ermənilərin ruhu qayət düşkündür. Ermənilər öz müvəffəqiyyətsizliklərini türk əsgərlərinin vücudu ilə isbat edirlər. İngilis heyəti də buna inanır. Köylərdə türk əsgərləri yoxdur. Ermənilərin işbu məlumatları da təbiidir.

4 iyul davasının təfsilatı böylə olmuşdur:

İyulun 4-də ermənilərin Sason alayı Qaranqı dağ tərəfindən Böyük Vedi kəndinə yavuqlaşır. Müsəlmanlar Zeynəlabdin Şıxəli oğlu və Nəsruulla bəy Bəşir oğlunu heyət sifəti ilə göndərsələr də, ermənilər tərəfindən məzkurlar [adı çəkilən şəxslər] qətl edilirlər. Bundan sonra kəndi top və mitralyoz atəşi ilə bombardmana başlarlar. Qəmərli tərəfindən digər bir alay hücumu keçirsə də, ricət etməyə məcbur olmuşdur. Sason alayı axşam saat 9-dək təərrüzlər yapmışsa

da, böyük tələfat verərək geri püskürdümüştür. Alayın bütün nəfəratı [əsgərləri] tələf olmuşdur.

Bu teleqramlardan sonra Xariciyyə Nəzarəti İngiltərə Komandanlığına müraciətən rica etmişdir ki, Ermənistanıdakı müsəlman kəndləri üzərinə hücum etmək əleyhinə təcili tədabir ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün]. Zira böylə hərəkətlər Azərbaycan və Ermənistan müsəlmanları miyanında [arasında] böyük həyəcana səbəb verməklə, istənilməyən nəticələr verə biləcəkdir.

Azərbaycan Hökuməti və İngilis Komandanlığının işbu iki cümhuriyyət xalqı miyanında dostluq peyda etmək məsələsi də böyük mümaniətlərə [maneələrə] uğrayır. Nəzarət rica etmişdir ki, tədabir ittixazı təcili olsun.

XARİCİ SİYASƏTİMİZ

- 7 -

Ermənistan və biz

Erməni hərəkəti tarixi göstərir ki, bu millət iki yüz sənədən bəri Avropaya müraciət edib onlardan kömək gözləyir və hər müraciətlərini xristianlıq namına, dindəşlıq adına eyləyir. Təbiidir ki, avropalılar vədlər etmiş, hissiyyət oxşayan sözlər söyləmiş, lakin məsələ həll olunmamışdır. Keçən əsrdən başlamış erməni məsələsi böyük əhdnamələrdə də qeyd olundu. Berlin əhdnaməsinin 61-ci və Ayastefanos sülhnaməsinin 16-cı maddələrində ermənilik xatırlandı. Lakin genə məsələ sonra basdırıldı. Təkrar-təkrar

Avropa vicdanına, dindəşlıq namına müraciət olundu. Əvəzində bəlli oldu ki, İngiltərə donanması Ararat dağına çıxmağa müqtədir deyil. Bismark bütün erməniliyə bir alman əsgərinin kəmiyini (sümüyünü) dəyişmək istəmədi. Rus da erməniləri xilas yox, Ermənistanı istila etmək xahişində oldu. Yəni ermənidən boşalmış Ermənistanı malik olmaq meylini göstərdi. Ermənilər məyus olmadılar. Təkrar əvvəlki yollarında çalışdılar. Müharibədən əvvəl genə erməni məsələsi siyasət səhnəsinə çıxdı. Lakin genə həll olunmadı.

İki yüz illik bir tarix göstərdi ki, dindəşlıq namına olunan müraciətlər bütün erməni qırğını ilə itməmə yetişir [nəticələnir]. Neyçün? Məsələ aydındır. Siyasətdə hissiyyət yoxdur. Siyasət nə din, nə milliyət, nə insaniyyətpərvərlik, heç bir şey tanımaz, siyasətin əsli-əzası faydadır və bütün siyasi və beynəlmiləl münasibətə dair məsələlər fayda nöqtəyi-nəzərindən həll olunur.

İki yüz sənə bağırın, göz yaş tökən və qan axıdan bir millət etinasız qaldı. Səbəb bu ki, bunların istiqlalıyyəti avropalılara faydalı deyildi. Bu istiqlalıyyət bəzilərinə belə qorxudurdu. Məsələn, Rusiyanı.

İndi yenə erməni məsələsi meydana çıxır. Bunun həlli bizi də maraqlandırmaya bilməz. Ermənistan bizimlə həmsərhəd bir dövlət olduqda, iki qonşu dövlətin əlaqəsini yoluna salmalıdır. Biz erməni istiqlalıyyətini tanımaq istərik və istərik də aramızda davamlı bir sülh olsun. Lakin erməni iddiaları bu sülhü pozur. Ermənilər etnoqrafi cığırından çıxırlar.

Böyük Ermənistan xəritəsini gördüm. Üç dəniz arasında təşəkkül edəcəkmiş: Ağ [Aralıq], Qara və Xəzər dənizləri arasında. Xəritədə Gəncə, Lənkəran, Salyan, Təbriz, Marağa və başqa şəhərlər də Ermənistanı daxil edilmişdir.

Əgər bu xəritə erməni milli amalının şəkli isə, onda erməni məsələsi genə bir çox münaqişə və mücadiləyə səbəb olacaq və həlli genə kağız üzərində qalacaqdır. Halbuki Qafqazda asayişin təmini məsələnin etnoqrafi dairədə həll olunması ilə mərbutdur [bağlıdır]. Uzun bir təcrübə göstərdi ki, dindaşlıq ilə siyasət arasında böyük bir uçurum var.

Qafqaz məsələsini həll etmək üçün əvvəlcə qafqazlılar öz arasında anlaşmalıdırlar. Bizim etiqadımız bunadır ki, Qafqazda yaşayan üç böyük millətin faydası yalnız qarşı anlaşmaya bağlıdır. Köhnə ədavəti unutmaliyq, siyasət kin və intiqam bilməz. Bugünkü gün həmsərhəd Ermənistan ilə Azərbaycanın faydası nələr tələb edirsə, onu əmələ gətirməyə çalışmalıyq.

Erməni ilə Azərbaycan müsəlmanının təbiətində bir çox ümumi nöqtələr var. Ermənilər bizim dil və adətləri gözəlcəsinə bilirlər. Bizim mədəniyyətimizi təqdir edirlər. Məsələn, musiqi və teatromuzdan həzz alırlar. Söz arasında “Turk asala” deyə bizim məsəlləri işlətməyə alışmışlar. Çox vaxt türkcə danışırlar...

Bunlar bunu göstərir ki, iki millət arasında sıx bir rabitə var. Dostluqla yaşamaq üçün böyük bir zəmin mövcuddur. Lakin siyasətin əyri yol ilə getməsi iki millətin dostluğunu və asayişini pozur.

Erməni rəhbərləri bizə əl uzatmalı-

dırlar. Kin-küdurəti buraxıb doğru yola gəlməlidirlər. Və əmin olmalıdırlar ki, biz erməni dərd və istəyini avropalılardan tez başa düşərik.

Yusif Vəzirov

AZƏRBAYCAN DARÜLFÜNUNU

“Məmləkətimizdə bir darülfünün [universitet] təşkil edilə bilərmə?”

Bu suala cavab verməzdən əvvəl, məktəblərin surəti-təşəkküllərinin nə kimi ehtiyaclardan doğduğunu nəzərə almaq və məktəb təşkilatının ibtidai səfəsinə [mərhələsinə] qədər enmək icab edir [lazım gəlir].

İbtidailər hanki qüvvətin zadəsidir [əsəridir]? Hər cəmiyyətdə, hər qəsəbədə bu məktəblərin təşkilatı eynimidir? Və məktəbləri hər dürlü həyati və ictimai cərəyanlardan mücərrəd fərz etmək mümkündürmü?

Şimdiyə qədər yapılan tədqiqlər, təcrübələr göstərmişdir ki, ibtidai məktəbləri də, yaşamaq ehtiyacından doğan və həyatları “təbii” bir şəkildə idamə edilə [davam etdirilə] bilərsə məqsədə xidmət edə bilən intifai [faydalı] müəssisələrdir.

Nüfusu [əhalisi] az və hər ehtiyacı mühitindən təmin edərək pək təbii bir surətdə yaşayan və civar ilə təması az olan bir köy ilə nüfusu çox və sakinlərinin rifahi-maddisini təmin edəmməyən və xariclə təması daima vəqə olan bir köyün “məktəb ehtiyacı” bir deyildir. Vahid programı bu məktəblərə soxammayız!

Çünki həyat və təbiətin qanunlarına münafidir [ziddir]! Əməyimiz bihudədir, israfdır!..

İbtidai məktəblərinin qayəsi dinli, imanlı, bir az oxur-yazar, əməli hesab bilər namuskar köylülər, şəhərlilər yetişdirməkdir. İbtidai məktəblərindən bundan fəzlə bir qiymət bəkləmək doğru deyildir.

Binaəniyə [ona görə], bu məktəblərin vəzifəsi “elmi” olmaqdan ziyadə “hərsi”dir [mədənidir].

Gimnaziyaların qayəsi isə “milli və insani” məfkurəli birer “millət fərdləri” yetişdirməkdir.

Bu məktəblərdə tədris edilməsi lazım gələn elmlərə ən ziyadə tərbiyəvi qüdrəti haiz [daşıyan] ülum [elmlər] (din, fəlsəfə, əxlaq, hüquq, ədəbiyyat, milli tarix və milli jeoqrafiya) olmalıdır. Çünki bu məktəblər ümumi fəlsəfi, milli və insani tərbiyə verməklə mükəlləfdir [borcludur, vəzifəlidir]. Burada “elm” ilə “hərs” təarüz edir [ziddləşir]. Və mətəəssüf [təəssüf ki], bu qüvvətlər yek-digərini [bir-birini] nəfy [rədd, inkar] etdiyindən, gənclərdə dini və əxlaqi əqidələr, iştiaqlar [həvəslər, şövqlər] çözüdür, inhilal edir [dağılır]. Gənclərin vicdanı sərsəri olur!

Bunun üçün buradakı tədrisat hər şeydən əvvəl fəlsəfi və milli mahiyyətdə olmalıdır. Bəzi dərslərin təarüzündən vücuda gələn “acəba”ları fəlsəfə yardımı ilə həll etmək, “elm” ilə “hərs”i təlif etmək [bir-birinə uyğunlaşdırmaq, uzlaşdırmaq] və gənclərdə müşahidə, müqayisə və mühakimə mələkələrini [bacarıqlarını, səriştələrini], təşəbbüs, əzm, fədakarlıq və təsanüd [həmrəylik] kimi məfkurə qabiliyyətlərini təxmin etmək [qiymətləndirmək] əlzemdir.

Hərsi tədris: “dini, milli, bədii iştiaqların təlqini”dir.

Hərsli fərd demək, fərdin bu iştiaqlarla bir məfkurə sahibi olması, yəni ülu-mi-ictimaiyyə [sosiologiya] alimi Ziya Gökalpın tərifincə “ictimai vicdanın iradələrini kəndisinə düsturüləməl ittixaz etməsi”dir [davranış rəhbəri seçməsidir]. Əgər gimnaziyalar böylə milli, qiymətli adamlar yetişdirəmməzsə, əsla vəzifəsini ifa etməmiş deməkdir.

Hər millətin ictimai vicdanının iradələri başqa-başqadır. Onun üçün bu günə qədər rus gimnaziyalarından həqiqi türk hirasəti [mədəniyyəti] ilə tələbələrimiz yetişdimi? Bittəb, xayı! Olammazdı ki!

O halda bizdə, mətəəssüf, həqiqi bir darülfünün təəssüsü [yaranması] bir qaç sənələrə möhtacdır. Çünki “həqiqi” gimnaziyalar olmadıqca “tam” bir darülfünün olamayacağı kimi, darülfünuna mənsub bir heyəti-təlimiyyə [təlim heyəti] bulunmayan bir məmləkətdə gimnaziya dəxi təəssüs edəmməz.

İbtidai təhsilinin təəmmümü [ümumiləşməsi] gimnaziyalar, gimnaziyaların təkəmmülü [kamilləşməsi] tam bir darülfünunu doğurar.

Bir fərd intifai tərbiyəsini ibtidai məktəbində; fəlsəfi, milli, insani tərbiyəsini də gimnaziyada alar. Tədqiqati-elmiyyə ilə “elmi üsulları” nəşr və təmim edəcək [yayacaq və ümumiləşdirəcək] və tətəbbö-ati-hərsiyyə [mədəniyyət araşdırmaları] ilə “hərsi qaydaları” kəşf və təsbit edəcək bir müəssisə olan darülfünunda mütəxəssis olar.

Elmi nəşr və təmim etməklə bərabər, milli hərsi bu məktəblər vasitəsilə ruh-lara yayar. Binaəniyə, darülfünunlar milli təkamüldə pək mühüm amildirlər.

* * *

Buna nəzərən, gimnaziyadan çıxan əfəndiləri nerəyə göndərəcəyiz?

“Azərbaycan” qəzetəsində bu babda uzunca bir məqalə vardı. Məsai [Əmək] naziri həzrətlərinin tələbənin ümumunu Avropaya getməyə təşviq etməsi nə dərəcəyə qədər doğrudur? Əgər doktorluq, mühəndislik, kimyagərlik təhsil edəcəklərsə, deyəlim ki, zərəri nisbətən azdır. Fəqət öz ədəbiyyatını, öz tarixini, öz hüququnu Avropadanmı öyrənəcək? Milli zövqünü, iştiaqlarını oradanmı alaçaq?

Başqa bir səbəb daha: bu əfəndilər hanki mərkəzə göndəriləcəklər? Oranın lisanını mükəmməl bilirlərmə? Lisanı öyrənmək üçün laəqəl [ən azı] bir sənə lazım deyilmə? Əfəndilər fransızcanı, almanca öyrənmək üçün sərf edəcəkləri zamandan əvvəl türkcəni öyrənəməzlərmi?

Osmanlı darülfünununun, bilxassə ədəbiyyat və tibb şöbələri digər şüubata [şöbələrə, fakültələrə] nisbətən mütərəqqidir. Əfəndiləri hərs nöqtəyi-nəzərindən bəzi qüyyud və şərait təhtində [qeydlər və şərtlər altında] İstanbula göndərmək daha müsib [məqsədə müvafiq] bir tədbir deyilmə?

Rus darülfünununda oxuyan və zərrə qədər ruhi-millə daşımayan bəzi türk tələbəmiz ati [gələcək] üçün müdhiş əlamətlərlə gözümüzün önündə durarkən, əsasən rus hərsi ilə yetişmiş şagirdlərimizi şimdiki də başqa əcnəbi bir hərsin təbiyyətinə soxmaq müvafiqmidir?

Məni tədhiş edən [dəhşətə salan] cəhət atiyi-qəribdə [yaxın gələcəkdə] ikmalitəhsil edərək [təhsilini tamamlayaraq] Avropadan məmləkətimizə dönəcək və bi-

rər gimnaziya, birər darülfünun professoru olacaq olan bu əfəndi qardaşlarımızın milyonlarca millətimin müqəddəratı ilə oynayacaq birər şəxsiyyət olacaqlarıdır.

Hasan M. oğlu

BAKI XƏBƏRLƏRİ

“Əsgərliyə qaçdım”

Həmin sərlövhə ilə Bakıda Tserkovni küçədə sükunət edən Əmirulla Abdulla oğlu bir məktub buraxıb naməlum yerə qaçmışdır. Əmirulla neçə gün bundan əqdəm [qabaq] Bakıdakı “Yardım alay”-na yazılıb və bir neçə gün Salyan qışlarında [kazarmalarında] məşq və təlimdə bulunmuşdur. Bu günlərdə onun dükən şərikləri işlərinin təxirə düşməsindən nashi [ötrü] narazılıqlarını bildirərək bir qədər mümaniət [maneçilik] göstərmişlərdir. Əmirulla özü əsgərliyə düşmədiyindən, könüllü olaraq orduya yazılmaq istəmiş və bir tək anasını buraxıb qaçmışdır.

Yazdığı kağızında deyir:

“Əlbəttə, siz bu kağızı oxuyanda və mənim qaçmağımı biləndə güləcək və deyəcəksiniz ki, bu kimdən acıq eyləyib qaçdı, atasındanmı, ya qardaşındanmı? Və yaxud bir kəsə evlərini idarə etməyə ümid olubmu gedibdir? Mənim getməyimin səbəbi vətən məhəbbətinin ürəyimə dolmasıdır. Burada mənə əsgərlik təlimi almağa mane olursunuz. Mən də məcburam qeyri şəhərdə təlim alam. Yəni tez qayıdaram, mənə lazım deyil nə mal, nə dövlət, nə pul. Mənə lazım ancaq vətən, vətən.”

Bunu yazdığından sonra kəndi-kəndisindən sorur:

– Anan necə?

– Anamdan da qabaq vətən! – deyər cavab verir.

Əsgərliyə qaçmış olan Əmirulla Abdulla oğlunun anası Püstəxanım Hacı qızı Bakı və Azərbaycanın başqa şəhərlərində və qəsəbələrindəki ümum Azərbaycan ordusu ərkanı-hərb [qərargah] idarəsi və şöbələrinə müraciətən oğlunun adresini ona bildirməyi rica edir. Adres: Bakı, Tserkovni küçə, 80 nömrəli evdə Püstəxanım Hacı qızı.

Məhkəməyə cəlb

Azərbaycan İstinaf [Apelyasiya] Məhkəməsi müddəyi-ümumisi [prokuroru] Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, onun binagüzarlığı [sərəncamı] ilə Salyan şəhəri pristavının müavini Heydərbəyov qulluğundan sui-istifadə etdiyi üçün təhti-mühakiməyə [mühakimə altına] alınmışdır.

İtaliya heyətinin vürudu

Cümə axşamı iyulun 10-da İtaliya heyəti əzası [üzvü] Savoya şahzadəsi ilə kapitan Qranufin Bakıya varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Onlar mövqifdə [stansiyada] Bakı qubernatoru tərəfindən istiqbal olmuşdur [qarşılanmışdır].

Qubernator idarəsində

Okolodoçni Abdullayev

Bakı İstinaf Məhkəməsinin müddəyi-ümumisi Bakı qubernatoruna xəbər verir ki, polis okolodoçniki Abdullayevin 339 və 341 maddə ilə baxılacaq işi 2-ci polis məntəqəsinə verilmişdir.

- Bakı İstinaf Məhkəməsinin müddəyi-ümumisi qubernatora xəbər verir ki, Salyan şəhərinin pristav müavini Heydərbəyovun 345 və 1495 maddə ilə baxılacaq işi Salyan müstəntiqinə verilmişdir.

Aşqabadda

Aşqabadı dabravollar buraxmadan əvvəl Anev mövqifi [stansiyası] ilə Büzmeyin mövqifi miyanındakı [arasındakı] dəmiryol xəttini patlatmışlardır. Ondan sonra şəhərdə qalmaq istəyən şəhərin Xitrovka nam hissəsi əhalisini bolşeviklərə hüsn-rəğbət bəslədiklərində müttəhim edərək güllələmişlər və evlərini talan və yəğmə etmişlərdir. Bundan sonra türkmənlər yerlərinə getmişlərdir. Hökumət qovulmuşdur. İngilislər Tazəşəhəri verməmək üçün Cəbəl mövqifini təhkim edir [möhkəmləndirir]. Tazəşəhərdə bir çox azərbaycanlı qaçqınlar toplaşdığı üçün siyasi nümayəndəmiz tərəfindən orada işə məntəqəsi güşad edilmişdir [açılmışdır].

Xosrov bəy Sultanovun əzimatı

Qarabağ general-qubernatoru doktor Xosrov bəy Sultanov srağagün axşam sürət qatarı ilə Bakıdan Şuşaya əzimat etmişdir [yola düşmüşdür].

Gorus şəhərinin Azərbaycan qoşunu tərəfindən işğalı

Hökumət dairələrində alınan məlumat görə, erməni çətə dəstələri və nizami qoşunlarının qəlbəghı olan Gorus şəhəri Azərbaycan kürd hissələri tərəfindən işğal edilmişdir. Kürd hissələri minbaşı Kazım bəyin təhti-komandasında

[komandanlığı altında] olaraq hərəkət və əməliyyatda bulunurlar. Həmin xəbəri dünən Bakıya varid olan [gələ] bir neçə ordu zabitləri dəxi təsdiq və təyid ilə [doğrulamaqla] əlavə edirlər ki, Gorus şəhərinin işğalı ilə Erməni Milli Şurası və Ermənistan Hökuməti acentələrinin məcərəcəluğuna [avanturistliyinə] xitam verilmiş olur.

Tövqif edilmiş zabitlər haqqında

Neçə gün bundan əqdəm [qabaq] Hərbiyyə naziri binagüzarlığı [sərəncamı] ilə tövqif [tutulmuş] və həbs edilmiş olan süvari alayı zabitlərindən Ağasəlim, Ağakərim Şerifovlar və Seyidhüseyn Hüseynov və iki nəfər qeyrlərinin işinə bu günlərdə əsgəri məhkəmə tərəfindən baxılacaqdır. Məhbuslardan Seyidhüseyn Hüseynov srağagün azad edilmişdir. Qalan 4 nəfərinin üzünə böyük sübut və dəlillərlə bir neçə şahidlər vardır.

Fayton zəbtı

Göyçay sakini Kərbəlayı Ağaməhəməd Məhəmmədov tərəfindən Daxiliyyə nazirinə verilmiş bir ərizədə deyilir ki, qubernatorun xüsusi məmuriyyətlər çinovniki Mehdi bəy Nəcəfbəyov iyunun 5-də Göyçaya gəlib onun faytonunu zorla evindən çıxarıb aparmışdır. Daxiliyyə naziri bu barədə qubernatordan izahat tələb etmişdir.

Darülfünun Komisyonda

- Darülfünun açılması qəti surətdə hökumət tərəfindən qəbul olunmuşdur. Layihə bu günlərdə Parlamanın təsdiqinə təqdim olunacaqdır.

- Darülfünun Komisyonu ləvazimat ha-

zırlamaqla məşğuldur. Darülfünun cənbində [nəzdində] təcrübə şöbələri təşkili üçün lazım olan şeyləri almağa 600 minə kimi pul təxsis edilmişdir [ayrılmışdır]. Darülfünun binası üçün də 400 minə qədər para ayrılmışdır.

Dəvəçidə

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsavat” firqəsinin Dəvəçi şöbəsi mərkəzi idarəyə müraciətən rica etmişdir ki, Dəvəçidə məktəb, posta-teleqraf, xəstəxana, aptekxana kimi xalqın möhtac olduğu müəssisələr açılması haqqında hökumətdən istidada [xahişdə] bulunsun. “Müsavat”ın mərkəzi idarəsi bu barədə lazımı bina-güzarlıqda bulunmuşdur [addımlar atmışdır].

- Tağıyev fabrikasında baş verən hadisəni təhqiq üçün intixab olunmuş [seçilmiş] komiya bu vaxta kimi “Hümmət” firqəsinin nümayəndə seçib bərabər işə başlamalarını bəkləyirdi. Aldığımız məlumata görə, dünəndən təhqiqatə başlamışlar.

- Quba qəzasının Əhmədabad kəndinin əhalisi “Müsavat” firqəsinin şöbə və mərkəzi komitəsi vasitəsilə Maarif Nəzarətinə müraciətən rica edirlər ki, 6 ildən bəri orada Səmi bəy Hacınskinin xərci ilə davam edən məktəb Mart hadisəsindən sonra bağlanmış olduğundan yenidən açılması üçün lazımı tədbirlər ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün]. Həmin məktəbdə 40 oğlan və 15 qız uşağı oxuyurmuş və o məktəb vasitəsilə bir çox ətraf kəndlərdə məktəb açılmışdı. Bundan başqa, camaat rica edir ki, həmin

kənddə bir də bağçavanlıq [bağbanlıq] məktəbi açılınsın. Firqə bu barədə Maarif Nəzarətinə xəbər vermişdir.

Möhtəkirlərlə mübarizə

Xırda alış-verişçilər Komitəsinin rəisi M. Həsənovun təşəbbüsü ilə möhtəkirlərlə mübarizə üçün tədbirlər ittixazı [tədbirlər görülməsi] qəsdilə iyulun 11-də bütün tüccarların [tacirlərin] ümumi iclası dəvət olunmuşdu. İclas bu barədə bir layihə tərtib etməyi və ayın 13-də təzədən iclas çağırmağı Həsənov əfəndiyə həvalə etmişdir.

Torpaq qanunu

Azərbaycan Məclisi-Məbusanının Torpaq Komiyonu torpaq islahatı layihəsini tərtib edib qurtarmışdır. Layihə Parlaman heyəti-rəyəsətinə verilmiş və bu günlərdə müzakirəyə qoyulacaqdır.

Neftçilər ittifaqında

Neftçilər ittifaqı Yekaterinodardan bir teleqram almışdır. Teleqramda deyilir ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında neft məsələlərində rabitə düzəltməkdən ötrü vaqə olacaq şuraya nümayəndə göndərsinlər. Bakı Neftçilər ittifaqı A. A. Paronyan ilə M. V. Paşeni intixab etmişlərdir [seçmişlər].

Dəmiryolunda təyin

Ələt-Culfa dəmiryolu düzəlməkdə olduğuna görə ştat hazırlana[na] kimi müvəqqəti olaraq Osman bəy Mirzəbəyov Azərbaycan dəmiryol mühafizəsi bölüyünün rəisinə ikinci müavin təyin olunur və müvəqqəti olaraq Bakıda qalır.

Forma

Dəmiryol mühafizəsi bölüyünün üzvləri arasında forma geyməyənlər müşahidə olduğundan, naçalnik əmr verir ki, məcburən hamısı forma geysinlər.

Dənizdə

“KAMVO”, “Rus” və “Samolyot” paroxod cəmiyyətləri Ural kazak ordusu ilə Dabravol ordusunun arzusu üzərinə İngiltərə Komandanlığına müraciətən rica etmişlər ki, Bakı – Petrovsk – Fort-Aleksandrovska – Quryev aralarında və geri paroxod hərəkətinə izin versinlər. Bu yolda “Dağıstan” paroxodunu işlətmək istəyir.

Birjada

Kerenski minliklər 1500-1550 manata, 250 manatlar minlik 1300-1350 manata, Nikolay 500-lüyü 1800-1850 manata, Nikolay 100-lüyü 325-350 manata. Xırdalar 200-220 manata. Zaqaqaziya bonları 2%.

İyulun 9-da varid [daxil] olmuş mallar

- Zaqaqaziya istasyonlarından: un 98 pud, arpa 218 pud, ot 400 pud, dam dəmiri 117 pud.

- Salyandan və Kür başından: buğda və un 13 min pud, arpa 2800 [pud], buğda 100 pud, soğan 1000 pud, düyü 400 pud, göyerti 800 pud.

- Tazəşəhərdən: kişmiş 2000 pud, pambıq 237 pud.

- İrandan: meyvə 500 pud, vobla bəliği [Xəzər külməsi] 250 pud, qənd 415 pud, manufaktura 100 pud.

“Gənclər yurdu”

Tiflisdə türk gəncləri tərəfindən nəşr olunan “Gənclər yurdu” məcmuəsinin 7-ci sayı Bakıya gəlmişdir. Alınması tövsiyə olunur.

AZƏRBAYCANDA**Qarabağda**

Şuşadan idarəmizə böylə bir teleqraf gəlmişdir:

Dünən ayın 7-də gündüz Ağdam-Qar-yagin yolunda Pirağbulaq yanında teleqraf xətləri nəzarətçisi Karapanov, poçtalyon Mirzəbəyov strajnik ilə bərabər teleqraf xəttini düzəltdikləri əsnada gizlənməmiş olan 14 nəfər müsəlləh [silahlı] ermənilər tərəfindən atəşə tutulmuşlardır. Poçtalyon Mirzəbəyov ilə strajnik qətl edilmişdir. Nəzarətçisi isə qaçıb qurtarmışdır. Təhqiqat davam edir. İngiltərə həyəti naçalnikinə xəbər verilmişdir.

*General-qubernator əvəzinə:
B. Badəlbəyov*

Şamaxıda “Müsəvat” şöbəsi

İyul ayının 7-də Şamaxıda Parlaman üzvü Mehdi bəy Hacıbababəyovun sədrəti ilə vəqə olan ictimada [baş tutan yığıncaqda] “Müsəvat” firqəsinin şöbəsi açılması təhti-qərara alınmışdır. Mehdi bəy Hacıbababəyov cəm olanlara əhvali-hazirə haqqında məlumat verdikdən sonra seçki başlanmışdır. Komitə sədrliyinə Fəttahbəyov, müavinliyə Allahyarov, katib Səmədov, xəzinədar Seyidov, üzvlüyə Allahverdiyev, Hacatov, Hacıyev, Ömərov və Hüseov intixab edilmişlərdir.

Göyçayda

Həmin iyul ayının 1-də Bakıdan Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsəvat” komitəsinin üzvlərindən möhtərəm Həmdi əfəndi, Piri Mürsəlzadə əfəndi Göyçaya təşrif gətirdilər. Həman gün Göyçayda Müsəvat Komitəsinin iclası olub və möhtərəm qonaq əfəndilər iclasda isbatı-vücud [iştirak] etdilər.

Məclis açıldıqda Həmdi əfəndi Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsəvat” Komitəsinin böyük Rusiya inqilabında göstərdiyi fəaliyyətindən bir qədər məlumat verib, Göyçayda Müsəvat Komitəsinin bu vaxta kimi nə günə [nə cür] işləməyini sordular. Firqənin sabiq sədri Rza bəy Ağabəyov və indiki sədri Paşabəyov Hüseyn bəy cənabları firqənin nə halda işləməyi barəsində müxtəsər məlumat verib qurtardıqda, möhtərəm qonaqlar Göyçay mahalının bəzi qəryələrində [kəndlərində] firqənin şöbəsi olmağını lazım bildilər və mahalda təşkilat yapmaqdan ötrü möhtərəm qonaqlarla firqənin üzvlərindən iki nəfəri olmağı təhti-qərara alındı.

Ertəsi gün qonaqlarla firqə üzvlərindən Mirhaşımzadə Mirkazım və Zahid Nəcəfzadə Qaraməryan tərəfə azim olaraq [gedərək] Yekəxana, Qarayazı, Kürdmaşı, Şahsoltanlı, Qaraməryanda “Müsəvat” şöbə təşkilatı düzəlib, qonaqlar Göyçaya övdət buyurdular [qayıtdılar].

İyulun 3-də qonaqlarla kəndxuda Sədrəddin ilə Zahid Nəcəfzadə Qaraman tərəfə azim oldular [yola düşdülər]. Qarabaqqal, Ləkçilpaq və Buğur qəryələrində dəxi “Müsəvat” şöbəsi təşkil olunub, qonaqlarımız həman gün övdət buyurdular. Məzkur [deyilən] qəryələrin camaatı “Mü-

səvat” şöbəsinin təşkilatına ziyadə rəğbət göstərirlər.

Bir də Göyçayın divarlarına elanlar yapışdırılmışdı ki, cümə günü, iyulun 5-də Bakıdan təşrif gətirmiş Piri Mürsəlzadə əfəndi mühazirə (leksiya) oxuyacaqdır. Vəqti-müəyyəndə şəhərin edadi zükur [oğlanlar] məktəbinin zalına camaat yığılmışdılar. Piri əfəndi əhvali-hazirə haqqında bir mühazirə oxudu. Ertəsi gün firqə əzası [üzvü] cənab Mirsahib Məstanzadə möhtərəm qonaqlarla Ucar mövqifinə [stansiyasına] azim olub və Ucarda təzə “Müsəvat” şöbəsinin təşkilatı düzəlib, qonaqlarımız oradan Bakıya azim olublar.

M. M. Sadıqzadə

ERMƏNİSTANDA

Erməni İctimaiyyəni-Amiyyun [Sosial-Demokrat] firqəsi “Hnçak”[ın] qəzetəsi “Qordzavud” yazır:

İrəvandan gələn xəbərlərdən aşkar olur ki, bütün intixabat [seçki] dairələrində Daşnaksutyun firqəsi əksəriyyət qazanır. İntixabata iştirak edən İctimaiyyəni-İnqilabiyyun [Sosialist İnqilabçılar] firqəsinin məlum olan rəqəmlərə nəzərən Parlamanda 7-8 nümayəndəsi olacaqdır. Parlaman üzvlərinin ədədi 80 nəfər olasıdır. Deməli ki, orada Daşnaksutyun tərəfindən 70-72 üzv olacaqdır. Qalan firqələr intixabatı boykot etmişlər.

- Erməni “Hnçak” firqəsinin əcnəbi məmləkətlərdəki naşiri-əfkarı [fikirlərini yayıyan orqanı] bu qəzetələrdir:

1. “Zartok” (Oyanmaq) firqənin Mi-

sir şöbəsinin qəzetəsi;

2. “Hay aşxar” (Erməni aləmi) İstanbul şöbə orqanı;

3. “Kilikiyayi dzayn” (Kilikiya sədası) Adana şöbəsinin qəzetəsi;

4. “Balkaniyan mamul” (Balkan mətbuatı) Balkan şöbələrinin mürəvici-əfkarı;

5. “Parizi ardzakank” (Paris sədası) Fransa şöbələrinin nəşriyyəti;

6. “Yeridasard Hayastan” (Gənc Ermənistan) Amerika şöbələrinin nəşriyyəti.

“Daşnak” firqəsinin qəzetəsi bundan daha çoxdur və hər yerdə var.

- Tiflisdə “Daşnaksutyun” firqəsi naşiri-əfkarı olan “Aşxatavor” qapandıqdan sonra əvəzində “Nor aşxatavor” adlı təzə bir qəzetə intişara [nəşrə] başlamışdır.

- Həman qəzetənin məlumatına görə, erməni Parlaman seçkilərində ayın 5-dək 223.488 adam Parlaman intixabatına səs vermişdir. O cümlədən daşnaklara 198.415 səs, milli firqələrə 758 səs, inqilabiyyunlara 3.668 səs, kürdlərə 1.325 səs, aysorlara 174 səs, kəndçilər firqəsinə 385 və tatarlara 10.007 səs verilmişdir.

- İngilis Komandanlığı ermənilər tərəfindən bütün Oltu dairəsinin işğalına razılıq vermişdir.

- İyunun 4-də erməni qoşunları Böyük Vedi adlı türk kəndinin camaatından əsgərlərin qatillərini, məqtulların ailələrini təmin etməyi və silahlarının təslimini tələb etmişdir. Əhali tələbi rədd etdikdə qabaq dəstə qoşun irəli yürüş edib, əhali qoşunu tufəng və mitralyoz atəşi ilə qarşılamişdır. Qoşun komandanı hərəkətdə bulunanların qərgəha çəkilmələrini əmr edib müsəlmanlar haqqında

ayrı tədbirlər görüb erməni hökumətinin nüfuz və sultasını tətbiq etməyi təhti-qərəra almışdır.

- Həman Şuranın 22 may qəraradınca, Şuşa şəhərində Məryəm ünasiyyə [qız] məktəbinin müəllim və müəllimələrinin sentyabrın 1-dək məvacib vermək üçün Maarif nazirinə 40.500 rublə pul buraxılmışdır.

İdarədən: Diqqət verilsin, Azərbaycan da ki məktəbə Ermənistan hökuməti məvacib verir.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Müdiri-möhtərəm, işbu sözlərin möhtərəm “Azərbaycan” qəzetəsinin bir sütünunda dərci mütəmənnadır [xahiş olunur].

Bəzi nəzərə kiçik, lakin əhəmiyyətən böyük kəlmələr vardır ki, onların milliləşməsi asan olduğu kimi, birinci cərgədə olması gərək və vacibdir. O əhəmiyyətli kəlmələr təbiblər əmri ilə dəvaxanalardan verilən dərman şüşələrinin və qutularının üzərində yazılmalı olan “Внутренное”, “Наружное”, “Держать на прохладномъ мѣстѣ”, “Взбалтывать”, “Втирание”, “Беречь отъ огня”, “3 раза въ день по столовой ложкѣ” [“Daxilə”, “Xaricə”, “Sərin yerdə saxlayın”, “Çalxalayın”, “Sürtmək üçün”, “Oddan qoruyun”, “Gündə 3 dəfə bir xörək qaşığı”] kimi sözdür.

Dəvacata [dərmana] çox ehtiyacı olan müsəlmanların bir az-çox türkcə savadı olduğu halda bu cür əhəmiyyətli sözlər-

dən öz türk ana dilində istifadə etmələri vacibətdən olsa gərəkdir. Fövqdə [yuxarıda] yazdığım sözlərə məni bu atidəki fəqərə [aşağıdakı hadisə] vadar etdi.

Bu günlərdə tanışlarımdan birisinin evində naxoş yoluxmağa getmişdim. Naxoşun yanında şüşələrdə və qutularda olan dərmanlardan atası vaxtbavaxt naxoşa verirdi. Mənim yanımda bir şüşəni açıb dərmandan bir qaşığı naxoşa verdi. Mən həmin şüşəni götürən kimi o saat gözümə şüşənin üzərində rusca yazılmış “Втирание”, “Наружное” kəlmələri çarpdı. Deməli, kişinin rusca savadı olmadığından sürtməli dərmanı naxoşa içirdirmiş. Və bu cür müalicə nəticəsi zəhərlənib ölməkdən başqa bir qeyri şey deyildir. Və yəqin ki, bu cür bəlalara bir çox fəqir-füqərə düçar olub və olmaqdadır. O dərmanlar üzərində yazılan kəlmələr türkcə öz ana dilimizdə olmasının millətimizə böyük xeyri və əhəmiyyəti olduğunu nəzərə alaraq, bu haqda hökumətimiz tərəfindən dərmanxanalar və dərman mağazalarına bir əmr verilməsini arzu və təmənnə edirik.

Abbas Hüseynzadə

İDARƏDƏN CAVABLAR

9 şəvval [8 iyul] tarixli adsız məktub yazan əfəndiyə:

Əvvəla, adsız məktub heç vaxt qəzetdə dərc olunmaz. Saniyə [ikincisi], o adamlardan ki, gilayə edirsiniz, onlar haqqında yaxşı məlumatınız varsa, özünüzdə idarəyə təşrif gətiriniz.

Teymur İsmayılov əfəndiyə:

Əfəndim, özünün qədrini bilməyən özgələrin qədrini necə bilər? Şikayət etdiyiniz adam və onun bütün böyük-kiçik yoldaşları öylə olmasaydılar, yurdları bu gün gördüyümüz hala düşməzdi. Öylə adamların sözü çox da dilgir [dixor] olmağa dəyməz.

Qazaxda Hüseynzadə əfəndiyə:

Məktubunuzun məzmunu neçə aydan bəri məlum olduğundan, dərcinə hacət görmədik. Biləssə bu gün sizin yazdığınız dərc ediləcək olarsa, yarın 20 məktub da bunun əksini isbata çalışacaqdır.

Elan

Osmanlı və Azərbaycan türkcəsi bilən və rusca məlumatlı bir gənc kəndisinə idarələrdə, yaxud divanxanalarda yer arayır. Xahiş edənlər “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsindən məlumat ala bilərlər.

İtibdir

Əbil Əhmədovun Göyçay uyezindən aldığı 13 nömrəli pasportu itib. Etibardan saqitdir [etibarsızdır].

5427

İyun ayının 25-də Bakıdan axşam qatarı ilə Ağdaşa gəlməkdə olan Müslim Talıbzadənin cibindən Bakı vəğzalında çıxarıblar 8575 manat pul, 12 dənə 2 tümənlik İran markası, 5 dənə 5 qranlıq marka, 2 dənə İran konsulu tərəfindən verilmiş dokument, biri rusca, biri müsəlmanca vəkil olmağa Ağdaşda. Bu dokumentlər kimin əlində olsa, etibardan saqitdir.

5428

Satılır

Dükən, elektrik işığı və hər bir əşyası ilə. Krasnokrestovski küçə, nömrə 22.

5432

İngilis motosiklet, yan arabası ilə (Moto-rio zavodu), beş at qüvvəsində, tamam mükəmməl surətdə olaraq satılır. Talib olan Nikolayevski küçədə “Təbriz” mehmanxanasında kontorda görə bilər.

5429

Satılır

Corab maşını, hər bir əşyası ilə, 14 nömrəli telefon, qrammofon, əla skripka.

Adres: Parapetdə “Gəncə” şirkət kontorasında, telefon nömrə 6-57.

5471

Satılır

Samovar 30 girvənkəlik, tərəzi, ev ventilyatoru.

Ünvan: Merkurievski küçə, nömrə 33. Elektrik mexanikəsi mağaza “Sentral”. Telefon nömrə 15-86.

5430

Berlin Darülfünunu doktoru

S. İ. Kopeliovici

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri, sifilis və daxili naxoşluqlarını qəbul edir. 606 və 914 müalicə. Naxoşları hər gün qəbul edir səhər saat 7-dən 8-ədək, axşam saat 6-dan 8-ədək. Vorontsovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 32-56.

10237

Diş həkimi S. M. Hamburg

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

10239

Diş həkimi**B. L. Levin**

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişləri ağrısız çəkir. Kabinədə diş çıxığı laboratoriyası vardır. Qızıl ənglər, qızıl köklər, kauçuk işləri. Qəbul edir səhər saat 9-dan 1-ə dək, axşam saat 4-dən 8-ə dək. Adres: Sisyanovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.
10257

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası**Gövhər xanım Qazızadə**

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Diş həkimi**E. S. Karşteynbaumun**

Dişlər ağrısız çəkilir və qızıl dişlər qayırılır. Ünvan: Sisyanovski, nömrə 41, Çadrovinin küncündə. Telefon nömrə 22-08. Qəbul edir: 8-dən 1-ədək; 5-dən 7-ədək.

İyul ayının 1-dən naxoşları Buzovnada Zərbəli Şeyxəli oğlunun bağında qəbul edir.

Doktor**M. D. Mdivani**

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Qəbul edir: arvad, daxili və cərrahiyyə naxoşluqlarını Voronsovski-Qubernski küçələrin küncündə, ev nömrə 15, telefon nömrə 06-78.

Axşam isə öz evində, Balaxanski-Maqazinni küçələrin küncündə (Müsəlman məscidi qarşısında), telefon 20-67, saat 5-dən 8-ədək.

5425

Bəhri-Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti*Bakı-Ənzəli*

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazəşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çaharşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çaharşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Petrovsk

15, 25 və 24-cü körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 12-də.

Qeyd: Lənkərana və Astaraya paroxodların gedişi ayrıca elan olunacaqdır.

T-164

Müvəqqəti müdir:**Xəlil İbrahim****QEYD VƏ ŞƏRHLƏR****Qismi-rəsmi**

səh. 205-206. “29 iyun 1919”: qəzetdə hər iki yerdə “iyun” yerinə “iyul” getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 213. “Avanti!” [Avanti!]: (İrəli!) 1896-cı ildən etibarən İtaliyada (Roma və Milanda) nəşr edilən qəzet; İtaliya sosialistlərinin orqanı.

Qəzetlərdən

səh. 214. “Jamanak”: 1908-ci ildən etibarən İstanbulda erməni dilində nəşr edilən gündəlik siyasi qəzet.

“Kilikiya”: Kiçik Asiyanın (Anadolunun) cənub-şərqində tarixi bölgə.

“Marunilər” (yaxud maronitlər): özlərinə məxsus kilsələri olan xristian qrup; əsasən Livanda yaşayırlar.

“Şərəfxana”: Urmiyə gölünün limanlarından biri olmuşdur.

Nəzarətlərdə

səh. 215. “Nabat”: Bakıda nəşr edilmiş bolşevik qəzeti.

“Mexanik və gəmi xidmətçiləri İttifaqı idarəsi Rəisi-Vükəlaya müraciətən məlum etmişdir ki...”: qəzetdə “məlum etmişdir” yerinə “məlum almışdır” getmişdir.

səh. 216. “Slon”: Rusiyada açılmış düyü arıtlama dəyirmanı; Bakıdakı şöbəsi Balaxanı şosesində yerləşirdi.

Xarici siyasətimiz

səh. 217. “Berlin əhdnaməsi”: 1877-1878 Rusiya-Türkiyə müharibəsindən sonra baş tutan Berlin Konqresi nəticəsində 1878-ci ildə imzalanan saziş nəzərdə tutulur.

“Ayastefanos sülhnaməsi”: 1877-1878 Rusiya-Türkiyə müharibəsindən sonra 1878-

ci ildə imzalanan San-Stefano sazişi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Darülfünunu

səh. 219. “xariclə təması daima vəqə olan”: qəzetdə “təması” yerinə səhvən “tamamı” getmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 220. “Tserkovni”: Bakıda, indiki Vıdadi küçəsi.

səh. 221. “okolodoçni”: polis sahə rəisi

səh. 222. “süvari alayı zabitlərindən”: qəzetdə səhvən “süvari əhali zabitlərindən” getmişdir.

səh. 223. “KAMVO”: Gəmiçilik şirkəti. Rusiyada inqilabdan əvvəl fəaliyyət göstərən böyük gəmiçilik şirkətlərdən “Qafqaz-Merkuri” [Кавказ и Меркурий] ilə “Şərq Ticarət Anbarları Şirkəti”nin [Восточное общество товарных складов] birləşməsi nəticəsində 1913-cü ildə təsis edilmiş, adını da bu iki şirkətin adının bəzi hərflərinin birləşməsindən götürmüşdür.

“Samolyot”: Volqada gəmiçiliklə məşğul olan böyük şirkətlərdən biri idi. 1853-cü ildə qurulmuşdu. Şirkətin Bakıda şöbəsi var idi.

“Petrovsk”: Dağıstanda, indiki Maçaqqala şəhərinin köhnə adı.

“Fort-Aleksandrovsk” (yaxud Aleksandrovsk): İndiki Qazaxıstanın Mangistau (Manqışlaq) vilayətində yerləşən Fort-Şevçenko şəhəri 1857-1924-cü illərdə Aleksandrovsk (Fort-Aleksandrovsk) adlanmışdır.

“Quryev”: Qazaxıstanda, indiki Atrau şəhəri.

“250 manatlar minlik 1300-1350 manata”: belə başa düşülməlidir: 250 manatlıq banknotlarla hər min manata 1300-1350 manat.

“Tazəşəhər”: Krasnovodsk (indiki Türkmenbaş) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı.

Ermənistanda

səh. 226. “Həman Şuranın”: Ermənistan

Nazirlər Şurası nəzərdə tutulur. Xəbərin əvvəli qəzetdə getmədiyi üçün anlaşılır.

“Məryəm ünasiyyə məktəbi”: Mariinski qız gimnaziyası nəzərdə tutulur.

[Elanlar]

“İyun ayının 25-də...”

səh. 227. “qran”: İranda bir müddət işlədilmiş gümüş pul.

Bazar ertəsi, 14 iyul 1919-cu il, nömrə 224

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 15 şəvvalül-mükərrəm sənə 1337. 14 təmmuz 1919 sənə.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırıncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

OPERETTA

**Hökumət Teatrosunda
Aşam tamaşası**

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy
Qardaşlarının Müdiriyyəti
Düşənbə [bazar ertəsi] günü,
şəvvalül-mükərrəm ayının 15-də
(iyul ayının 14-də 1919-cu ildə)
şüküllu [təntənəli] bir surətdə
mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır
Üzeyir bəyin

**“O olmasın, bu olsun”
operası.**

Biletlər indidən teatronun
kassasında satılmaqdadır.
Tamaşa başlanacaq
aşam saat 9-un yarısında.

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

**Azərbaycan Dəmiryol Müdiriyyətin-
dən**

Əmrnamə nömrə 66
2 iyul 1919

İkinci uçaqstok mühafizə naçalnik mü-
vini vəzifəsini müvəqqədən ifa edən Niko-

lay Koşelyov öz vəzifəsinə müvafiq olma-
dığından, iyulun 1-dən xidmətdən kənar
edilir.

Yollar naçalnik, mühəndis:
T[eymur bəy] Məlikaslanov
Mühafizə naçalnik:
[Xanbaba bəy] Sədrəddinbəyov

Əmrnamə nömrə 67

Dördüncü uçaqstok mühafizə xidmətçisi
Hüseyn Rəhmanov kişmiş oğurluğu işin-
də tutulmuş olan maşinist Kiril Rakotin-
dən 220 manat miqdarında aldığı rüşvəti
naçalnikə təqdim etmişdir. Mühafizə xid-
mətçisi Hüseyn Rəhmanov vəzifəsini bu
cür sədaqətli ifa etdiyindən xidmət na-
mından ona razılıq izhar edirəm.

Yollar naçalnik, mühəndis:
T[eymur bəy] Məlikaslanov
Mühafizə naçalnik əvəzinə:
[Osman] Mirzəbəyov

Əmrnamə nömrə 68

3 iyul 1919

Dəmiryollar mühafizə naçalnik müavi-
ni Georgi Georgiyeviç Dotsov öz ərizəsi-
nə görə həmin iyul ayının 20-də xidmətin-
dən kənar edilir. Ona verilən 3339 nöm-
rəli birinci klas bileti və şəxsi şəhadətna-